

- ▶ Pretext – dielo z ktorého vychádzame pri tvorení nového diela, akýsi prameň, predloha
- ▶ Posttext – nové dielo, vychádzajúce z pretextu – môže byť i film

Typológia nadväzností pri adaptácií

- ▶ **I. Komplexná** – nadväznosť jedného textu na iný na princípe 1:1 => najčistejšia forma (Obchod na korze)
- ▶ **II. Systémová** –
  - ▶ text odkazuje na systém literárneho žánru (rozprávka, western, detektívka...)
  - ▶ text spracúva námet známy ako mýtus (faustovská tematika)
  - ▶ text spracúva biblický / náboženský námet (Judith, Salome)
  - ▶ nový text vychádza z neliterárneho textu – z rozhlasovej relácie,...
- ▶ **III. Parciálna nadväznosť** – z pretextu použijeme len jeden tematický prvok:
- ▶ onomastická nadväznosť – na základe mien
- ▶ topografická nadväznosť – na základe miesta (Kocúrkovo -nedá sa preložiť do iného jazyka, aj v prípade, ak sa preloží, neznamená pre cudzinca nejaký významovo, pretože sa viaže na konkrétne prostredie)
- ▶ dejová nadväznosť – príbehová

Posuny v adaptácií

- ▶ **kontaminácia** : z viacerých textov sa vytvorí nový text alebo dochádza k zlúčeniu niektorých postáv (Pásla kone na betóne)
- ▶ **eliminácia** : vynechanie časti alebo celku (Červené víno)
- ▶ **substitúcia** : jazykovo-štylistická náhrada novým výrazom.
- ▶ **adícia** : pridávanie, rozšírenie pôvodného diela (Tisícročná včela)

Časové posuny v adaptácii

- ▶ **Historizácia** – prenos z jedného znakového systému do druhého. Opak aktualizácie. Dôraz sa kladie na čas vzniku diela alebo čas zahrnutý v texte. Napr. Shakespeare: Hamlet je starší ako zo 17. stor., kedy bola dráma napísaná. Uplatňuje sa **autorský kód**, neberie sa ohľad na súčasníka. (Kostýmy, výprava)
- ▶ **Aktualizácia** – modernizácia, je opak historizácie, prenáša dej do súčasnosti. Dominuje tu **čitateľský kód**, teda kód príjemcu.

Priestorové posuny

- ▶ **Naturalizácia** – prenesenie do domáceho prostredia. Napr. zmena priestoru vo filme „O“ (novšia adaptácia Othella), kedy je v novšom spracovaní dej prenesený do veľkomesta.
- ▶ **Exotizácia** – prenesenie do cudzieho prostredia. Opak naturalizácie. Za exotizáciu vo filmoch môžeme považovať aj výskyt iba jednotlivých prvkov, ktoré označíme za prvky exotizácie, kokosové orechy, exotické zvieratá a pod.

Procesy pri adaptácii

- ▶ **akčný kód** – určenie čitateľskej konštrukcie sujetu, zastupuje dejové sekvencie.
- ▶ **kód enigmy/záhady** – sekvencia textu naznačujúca prvky záhady, tajomstvo v texte
- ▶ **sémický (konotatívny) kód** – charakteristika postáv: bohatstvo, mladosť; postava je súborom jednotlivých sém
- ▶ **symbolický kód** je založený na druhotnom význame textu – rozdiel medzi tematickým a „systematickým“ čítaním textu.
- ▶ **kultúrny kód** – založený na kultúrnom a sociálnom poznaní doby – v každej krajine môže byť iný; má svoje subkódy :

chronologický – určenie časových rovín

topografický - lokálne názvy, umiestnenie

onomastický – výber vlastných mien (Smrť sa volá Engelchen: v knihe sa hl. postava volá Volod'a a vo filme Pavel)

naratívny – pravidlá rozprávania

Akčný kód a kód enigmy zabezpečujú nemenlivosť. Sú základom pre porovnávanie. Vo veľkej väčšine sa pri adaptovaní nemenia.

Konotatívny, symbolický a kultúrny kód sú premenlivé.

Alúzia v texte

- alúzia alebo narážka, je nepriamy odkaz na iný text alebo realitu